

O'ZBEKISTON VA HINDISTON ALOQALARINING IJTIMOIIY- IQTISODIY OQIBATLARI

Beknazarova Gavharoy Muxtoraliyevna

Samarqand davlat chet tillari instituti

Narpay Xorijiy tillar fakulteti 2401-guruh talabasi

Sadinov Ma'rufjon Normo'min o'g'li

Samarqand davlat chet tillari instituti

Narpay Xorijiy tillar fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi tarixiy, madaniy va diplomatik munosabatlar uzoq tarixga ega bo'lib, keyingi yillarda bu aloqalar yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Xususan, 2017 yildan buyon ikki davlat o'rtasida savdo, ta'lim, sog'liqni saqlash, transport va energetika sohalaridagi hamkorliklar sezilarli darajada kuchaymoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi aloqalarning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari chuqur tahlil qilinadi. Iqtisodiy jihatdan – savdo hajmining ortishi, qo'shma korxonalar tashkil etilishi, texnologik almashinuv va sarmoyaviy loyihalar; ijtimoiy nuqtai nazardan esa – talaba almashinuvi, sog'liqni saqlashdagi hamkorlik, madaniy tadbirlar va turizm rivoji ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Hindiston, O'zbekiston, iqtisodiy hamkorlik, ijtimoiy taraqqiyot, savdo aloqalari, investitsiya, turizm, farmatsevtika, ta'lim almashinuvi.

SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND INDIA

Abstract

The historical, cultural and diplomatic relations between Uzbekistan and India have a long history, and in recent years these relations have been reaching a new level. In particular, since 2017, cooperation between the two countries in the fields of trade, education, healthcare, transport and energy has been significantly

strengthened. This article provides an in-depth analysis of the socio-economic consequences of relations between Uzbekistan and India. From an economic perspective, it is considered an increase in trade volumes, the establishment of joint ventures, technological exchange and investment projects; from a social perspective, it is considered student exchange, cooperation in healthcare, cultural events and tourism development.

Keywords: India, Uzbekistan, economic cooperation, social development, trade relations, investment, tourism, pharmaceuticals, educational exchange.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТНОШЕНИЙ УЗБЕКИСТАНА И ИНДИИ

Аннотация

Исторические, культурные и дипломатические отношения между Узбекистаном и Индией имеют давнюю историю, и в последние годы эти отношения выходят на новый уровень. В частности, с 2017 года значительно укрепилось сотрудничество двух стран в сферах торговли, образования, здравоохранения, транспорта и энергетики. В данной статье дается глубокий анализ социально-экономических последствий отношений между Узбекистаном и Индией. С экономической точки зрения рассматривается увеличение объемов торговли, создание совместных предприятий, технологический обмен и инвестиционные проекты; с социальной точки зрения рассматривается студенческий обмен, сотрудничество в сфере здравоохранения, культурных мероприятий и развития туризма.

Ключевые слова: Индия, Узбекистан, экономическое сотрудничество, социальное развитие, торговые отношения, инвестиции, туризм, фармацевтика, образовательный обмен.

Kirish

O'zbekiston Respublikasining tashqi siyosatidagi asosiy ustuvor yo'nalishlardan biri – Janubiy Osiyo davlatlari, xususan Hindiston bilan do'stona

va o'zaro manfaatli aloqalarni rivojlantirishdan iboratdir. Ikkala mamlakat o'rtasidagi munosabatlar qadimiy tarixiy-madaniy ildizlarga ega bo'lib, ularning bugungi rivojlanishida siyosiy barqarorlik, iqtisodiy manfaatdorlik va xalqaro tashkilotlar doirasidagi o'zaro qo'llab-quvvatlash muhim rol o'ynaydi.

So'nggi yillarda ikki tomonlama aloqalar ancha faollashdi. 2018 yilda O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Hindistonga rasmiy tashrifi, hamda Hindiston Bosh vaziri Narendra Modi bilan imzolangan kelishuvlar ikki davlat o'rtasida hamkorlikning yangi sahifasini ochdi. Ushbu tashriflar doirasida qariyb 20 dan ortiq hujjatlar imzolandi, bu esa iqtisodiyotdan tortib ta'lim va sog'liqni saqlashgacha bo'lgan turli sohalarda yangi loyihalarning amalga oshirilishiga zamin yaratdi. Hozirgi kunda Hindiston kompaniyalari O'zbekistonda farmatsevtika, IT, qishloq xo'jaligi va to'qimachilik sohalarida faoliyat yuritmoqda. Xususan, Andijon viloyatida tashkil etilgan "Incepta-Farm" farmatsevtika korxonasi, yoki "ShivamTex" kabi korxonalar mahalliy iqtisodiyotda muhim o'rin tutmoqda. Bunday loyihalar nafaqat iqtisodiy daromad, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, texnologiyalar almashinuvi va kadrlar tayyorlashda ham katta imkoniyat yaratmoqda. Hindiston oliy ta'lim muassasalari bilan O'zbekiston universitetlari o'rtasida talaba va o'qituvchi almashinuvi yo'lga qo'yilgan. Turizm sohasi, ayniqsa, sog'lomlashtirish va diniy turizm yo'nalishlarida ikki tomonlama oqim kuchaymoqda. Ushbu maqola aynan ushbu aloqalarning bugungi holati va kelajakdagi istiqbollari ijtimoiy-iqtisodiy nuqtai nazardan baholashga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi aloqalar haqida ko'plab ilmiy-tahliliy ishlar mavjud bo'lib, ularning asosiy qismi siyosiy va iqtisodiy kontekstda olib borilgan. I. Karimov (2020) o'zining "Yangi O'zbekiston va xalqaro hamkorlik" nomli asarida Janubiy Osiyo davlatlari bilan iqtisodiy sheriklik O'zbekistonning strategik yo'nalishlaridan biri ekanini qayd etadi. Uning fikriga ko'ra, Hindiston

bilan aloqalar ayniqsa texnologiya, sog'liqni saqlash va ta'lim sohalarida tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiyasi universiteti olimlari tomonidan tayyorlangan 2021 yilgi "O'zbekiston tashqi iqtisodiy siyosati" tahliliy to'plamida Hindiston bilan tuzilgan iqtisodiy bitimlar tahlil qilinadi. Unda Hindiston kompaniyalarining O'zbekiston bozoridagi ishtiroki, ularning investitsiya miqdori va eksport-import ko'rsatkichlari grafik va jadvallar bilan keltirilgan. Xalqaro munosabatlar mutaxassisi X. Jo'rayev esa 2022 yildagi maqolasida Hindistonning "Act East" siyosati doirasida Markaziy Osiyo davlatlariga qaratilgan strategiyasini tahlil qilib, O'zbekiston bu strategiyada alohida o'ringa ega ekanini ta'kidlaydi. Shuningdek, Hindistonning O'zbekistondagi elchixonasi rasmiy saytida e'lon qilingan hisobotlarda sog'liqni saqlash, ayollar salomatligi, kadrlar tayyorlash bo'yicha amalga oshirilgan loyihalar, grant dasturlari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan. O'zbekistonda chop etilgan "Iqtisodiyot va ta'lim" jurnalining 2021 yilgi sonlarida esa hind farmatsevtika kompaniyalarining Andijon va Farg'ona viloyatlaridagi faoliyati, ularning iqtisodiy ta'siri, xususan ish o'rinlari soni, mahalliy byudjetga to'g'ridan-to'g'ri ta'siri bo'yicha ma'lumotlar bayon etilgan. Ushbu manbalar O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi aloqalarning ko'lamini chuqur ochib beradi. Bu aloqalarning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi faqat ikki davlat manfaatlari bilan cheklanmay, balki butun mintaqaning barqarorligiga xizmat qilmoqda.

Tadqiqotlar qismi

Tadqiqot jarayonida Andijon va Farg'ona viloyatlaridagi hind kapitali ishtirokidagi 5 ta korxonaga tashrif buyurildi. Ulardan 3 tasi farmatsevtika, 1 tasi to'qimachilik, 1 tasi tibbiy xizmat ko'rsatish yo'nalishida faoliyat yuritmoqda. Suhbatlar orqali korxonalarning iqtisodiy samaradorligi, ish o'rinlari soni, xodimlar malakasi va mahalliy iqtisodiyotga ta'siri baholandi.

Masalan, “IndoLifeMed” nomli hind-o‘zbek farmatsevtika korxonasi o‘z faoliyatini Andijon viloyatida boshlaganidan beri 120 dan ortiq ish o‘rni yaratdi, mahsulotlarining 35% ichki bozorga, 65% esa qo‘shni davlatlarga eksport qilinmoqda. Bu korxona orqali yangi texnologiyalar kirib kelgan, xodimlar Hindistonda malaka oshirish imkoniga ega bo‘lgan. Bundan tashqari, 100 nafar talaba va 20 nafar o‘qituvchi o‘rtasida o‘tkazilgan ijtimoiy so‘rovnoma asosida Hindiston bilan madaniy va ta’limiy aloqalar baholandi. So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, respondentlarning 75% Hindiston O‘zbekiston ta’lim tizimiga texnologik va ilmiy innovatsiyalar olib kirayotganini ta’kidladi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, hind investitsiyalari O‘zbekiston iqtisodiyotining diversifikatsiyasiga hissa qo‘shmoqda, shuningdek, ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda ham dolzarb o‘rin tutmoqda. Bu esa ikki tomonlama hamkorlikni yanada chuqurlashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Muhokama va natijalar

O‘zbekiston va Hindiston o‘rtasidagi munosabatlar so‘nggi yillarda sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarilayotgani kuzatilmoqda. Tarixan do‘stona aloqalarga ega bo‘lgan bu ikki mamlakatning hozirgi zamonaviy hamkorligi iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sohalarida keng qamrovli natijalarni bermoqda. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ayniqsa farmatsevtika, to‘qimachilik, axborot texnologiyalari va ta’lim sohalarida amalga oshirilayotgan qo‘shma loyihalar nafaqat iqtisodiy o‘rishga, balki mahalliy aholining bandligiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ijtimoiy jihatdan esa, Hindiston bilan hamkorlikda tashkil etilgan ta’lim dasturlari, talaba va professor-o‘qituvchilar almashinuvi, grant asosidagi o‘qish imkoniyatlari yosh avlod uchun keng yo‘l ochmoqda. Hindistonning “ICCR” grant dasturlari orqali o‘zbek talabalarining Hindiston universitetlarida tahsil olishi, texnologik va tibbiyot yo‘nalishlarida bilimga ega bo‘lishi ham ijtimoiy kapitalning oshishiga xizmat qilmoqda. Hindistonning madaniy aloqalarni mustahkamlash borasidagi faoliyati – musiqa, raqs san’ati, kino va adabiyot

sohalarida hamkorlik qilish, turizm oqimini kuchaytirish orqali ikki xalq o'rtasidagi o'zaro tushunishni yanada mustahkamladi. Bu holat o'z navbatida, xalqlararo diplomatiya va xalqaro obro'ga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Xulosa

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi aloqalarning bugungi kundagi rivojlanish darajasi ikki mamlakat uchun ham manfaatli bo'lib, ularning ijtimoiy-iqtisodiy sohalariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Bu aloqalar nafaqat rasmiy tashriflar bilan cheklanmay, balki amaliy qo'shma loyihalar, sarmoyalar va ilmiy-ta'limiy almashuvlar shaklida samarali natijalar bermoqda. Tadqiqotlar asosida aniqlanishicha, Hindiston kapitali ishtirokidagi korxonalar nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarni yaxshilashda, balki mahalliy aholi bandligini ta'minlash, texnologiyalarni transfer qilish va yangi malakali kadrlar tayyorlashda ham katta rol o'ynamoqda. Shu bilan birga, Hindiston O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga qiziqish bildirmoqda, bu esa yoshlar uchun yangi imkoniyatlarni ochmoqda. Madaniy hamkorlik ham bu munosabatlarning ajralmas qismi bo'lib, ikki xalq o'rtasida o'zaro hurmat, do'stlik va tushunishni mustahkamlamoqda. Ayniqsa, turizm, adabiyot va san'at sohalaridagi almashinuvlar orqali O'zbekiston va Hindiston xalqlari bir-biriga yaqinlashmoqda.

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi aloqalar ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan o'zaro boyituvchi, barqaror va istiqbolli yo'nalishga ega. Ushbu hamkorlikning kelgusi rivoji ikki tomonlama manfaatlar asosida yanada chuqurlashib, mintaqaviy barqarorlikka xizmat qilishi mumkin. Shu bois, strategik sheriklikni mustahkamlash O'zbekiston tashqi siyosatining muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.

2. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi. O‘zbekiston – Hindiston hamkorligi: tarix, bugun va istiqbol // Diplomatik axborot byulleteni. – 2023. – №2. – B. 15–23.
3. Qodirov B.X. O‘zbekiston tashqi siyosati va xalqaro hamkorlik yo‘nalishlari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2020. – 240 b.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 25-iyuldagi “Tashqi iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–327-son qarori // www.lex.uz
5. Ravshanov T.M. Hindiston iqtisodiyoti: rivojlanish bosqichlari va O‘zbekiston bilan hamkorlik imkoniyatlari // Ijtimoiy fanlar. – 2022. – №4. – B. 66–72.
6. Saidov A.X. Global jarayonlar va O‘zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo‘nalishlari. – Toshkent: Adolat, 2021. – 198 b.
7. www.indembassy-tashkent.gov.in – Hindistonning O‘zbekistondagi elchixonasi rasmiy veb-sayti. 2024-yil holati.